

NOOT

Vertaling van de steekkaart uit de Inventaire Archéologique de Gand. Sedert jaren is thans het Toreken verborgen door een houten afsluiting vol schreeuwende reclames. We kennen de lange en moeilijke weg van dossiers in verband met het herstellen van historische gebouwen, maar wie zal durven loochenen, dat de uitvoering van deze herstelling buitengewoon lang op zich laat wachten.

DE GEBOEIDE PROMETHEUS ONDER DE KLAUWEN VAN DE GIER

In 1889 werd in het Gentse Citadelpark, op de plaats "de schelp" of "la petite vallée" genoemd, het wit marmeren beeldhouwwerk "de geboeide Prometheus onder de klauwen van de gier" geplaatst. Het was het werk van beeldhouwer Louis Pierre van Biesbroeck, geboren te Gent op 17 februari 1839 en overleden te Ukkel op 11 maart 1919. In de volksmond was dit kunstwerk algemeen bekend als "Pietje Bloot". Bij het uitbreken van de oorlog in 1940 werd het vanuit Mariakerke kapot geschoten. In augustus 1940 werd besloten op de vrijgekomen plaats en het omliggende in het Gentse Citadelpark een openlucht-theater te bouwen. Dit geschiedde door de plantsoendienst van de stad onder leiding van architect Bontinck. Prometheus betekent "vooruit-denker" of "beramer". Het was een Griekse vuurgod door Zeus gestraft om zijn listen en het stelen van het vuur uit de hemel. Hij werd op de Kaukasus aan een rots geketend en gepijnigd door een gier of arend welke aan zijn lever wrat. Het was dit laatste tafereel dat door het verdwenen beeldhouwwerk werd voorgesteld.

BIBLIOGRAFIE

- E. B. Koster, *Mythologisch Woordenboek*, Amsterdam.
La Flandre libérale, 2.1.1898
O. van de Castyne, *Promenades à travers Gand*, Gand.
Guide de Gand, 1906
R. de Moor, *Gentse Beeldhouwers tot 1950*, 1955.
Verslag van de stad Gent, 1940.

Suzanne VAN WESEMAEL-JANSSENS

NOG IETS IN VERBAND MET DE "TUIN" VAN DE MAAGD VAN GENT

In het Trinity College te Dublin (Ierland) bewaart men een handschrift dat versierd is met miniaturen geschilderd door de domjuffers van het augustijnerklooster van Delft (1559-1960). Een van de miniaturen stelt de H. Maria Magdalena voor, die, gezeten op de top van iets dat op een berg lijkt, VIER pijlen afschiet naar Christus. Een van die pijlen heeft reeds zijn hart doorboord. Een tweede zit nog op de boog die Maria Magdalena gespannen houdt. De overige pijlen zijn op weg naar Christus die we zien zitten in een ongeveer cirkelvormige tuin bestaande uit heel dikke stenen. De tuin die vooraan een opening heeft zweeft zeer hoog in de wol-

keloze ruimte. In zijn linkerhand omvat Christus een met een kruis bekroonde sfeer. Dit attribuut wijst erop dat hij optreedt als alleenheerser (pantocrator), een attribuut dat we trouwens aantreffen op voorstellingen van keizers en koningen.

In de rechterhand houdt hij het uiteinde van een lange banderol vast waarop (natuurlijk in het Latijn) geschreven staat dat het uit pure liefde is dat Maria Magdalena Christus' hart doorboort.

Het is omdat het zo zelden voorkomt dat Christus gezeten in de tuin zonder aureool in miniaturen (en schilderijen) in beeld gebracht wordt dat we melding maken van die zeldzaamheid.

V. W.

VRAAG EN ANTWOORD

Antwoord op vraag 75

Er kan hier geen spraak zijn van het Geeraard Duivelssteen noch van het Geestelijk Hof. Hoogstwaarschijnlijk wordt hier het "Kasteel Wandelaert" bedoeld.

Tot 1882, wanneer de Schelde overwelfd werd voor de aanleg van het Prof. Laurentplein, liep de Nederscheldestraat tot aan het water der Ketelvest.

Dáár stond aan de plaats waar de Nederschelde en de Ketelvest te zamen komen, het "Kasteel Wandelaert", tegen de brouwerij "De Paele" en de watermolens, aan het begin der St.Jansvest.

Het eerste gebouw was waarschijnlijk een sterke toren van de eerste stadsomwalling uit het laatste kwart van de 12e eeuw. Later kwamen er gebouwen bij en verdween de toren, en kreeg dit complex de pompeuze naam van "Kasteel Wandelaert", waarvan in 1314 een eerste vermelding, naar de familie met die naam. In 1407 woonde er : Willem Wandelaert, deken der schippers.

Er is een vermelding uit 1417 dat daar een "vrouwe-stove"-badhuis en eetgelegenheid terzelfder tijd was ingericht, uitgebaat door een zekere de Smet.

Die "stoven", waarvan er te Gent tamelijk veel waren, stonden in geen geur van heiligheid. Ze verdwenen in de 16e eeuw.

Een inventaris opgemaakt in de 15e eeuw, laat ons kennen dat in de "vrouwe-stove", waar mannen niet taboe waren, van het kasteel Wandelaert, waren :

Zevenendertig bedden, vier grote bekkens of kuipen, emmers, tinnen kannen (teninnen kannen), twee stopen, een versterkte emmer om water te putten (een puteemer besleggen met yseren banden), koterijzers en rieken om vuur aan de leggen en op te koteren.

Aan het einde van 18e eeuw was aldaar de suikerraffinaderij van Andries Heyndricx.

In een acte uit die tijd, wordt de plaats beschreven als volgt : "Vier diversche huyskens, ghestaen en gheleghen by elckandere binnen dese stadt Ghendt, achter de brauwerije de Paele, beneden de groote watermeule-brugge, van audts genaempt" het Casteelken te Wandelaers".

Sommige Gentse geschiedschrijvers uit vorige eeuw, vertellen dat de naam Wandelaert komt van de Vandalen, die Oostgermaanse volks-groep, die het kasteel op het einde van de 4e eeuw bouwde ! Natuurlijk is daar niets van.

Op een foto uit 1912 is er van de gebouwen nog wat te zien : een huis met trapgevel, uit de 16e eeuw, en nog een paar bijgebouwen, waartussen een hoge schouw, waarschijnlijk van de gewezen raffinaderij.

Nu is er niets meer te zien : een open plek, die de tuinen uitmaken van sommige huizen uit de St.-Jansvest, van de Schelde afgescheiden door een nieuw gebouwde, rode bakstenen muur.

Alfons DE BUCK

Sommige gegevens werden gevonden bij :

Frans DE POTTER : "Gent van den Oudsten tijd tot Heden"
en andere.. in het stadsarchief :

Armand Heins : le "Casteel Wandelaert" à Gand.

Nota's Van der Haegen.

ERRATUM

In het lied van "De Kl" van Karel Waeri, dat de leden op aanvraag als bijlage van het januari-nummer ontvingen, werd in de eerste stroof de vijfde regel vergeten, nl. "maar zij die riep : gij stommen hond." Gelieve ons hiervoor te verontschuldigen. Belangstellenden kunnen de tekst nog bekomen in ons documentatiecentrum.